

nam mnogo in na vesti imate marsikatero življenje. V vaši zgodovini bo najti marsikak krvav madež — krvi učiteljstva!

—r— **Provizorični učitelji in klerikaleci.** Poslanec Jarc je poudarjal v zadnjem zasedanju dež. zbora, da po njegovem mnenju ne bi imeli dobiti provizorični učitelji nikake plače, saj tudi avskultanti ne dobe prva leta nikake plače. Bi se že skromno pržive! Seveda, mož ni računal na poznejše dohodke učiteljstva, da bi primerjal učiteljsko plačo z ono sodnijskega uradnika. Da bi bilo učiteljstvo do samega stanu tako navdušeno in vneto, da bi se žrtvovalo par let brezplačno, da se mu potem milostno odkaže plačica za trudapolno delo — o tem dvomimo. Žalostno, da celo šolniki tako rešujejo naše šolske razmere in ne uvidevajo v tem pogube našega šolstva. Seveda oni, ki za predjužni zaslužki več nego mu nese stanovska plača, ne uvideva, da s to bezaško plačo niso plačane niti pavze, ki jih mora preživeti ljudskošolski učitelj na kvar svojemu zdravju v šolski sobi, ne le da bi bilo plačano njega trudapolno, naporno in vestno delo. Slomškarija, kljanj se svojim dobrotnikom!

—r— **Pogoji za regulacijo učiteljskih plač,** ki jih je v zadnjem zasedanju poudarjal prof. Jarc, so 1. asanacija in 2. sankcije šolskega zakonika. S tem pravijo klerikaleci, da prisilijo vladu za priporočitev novega šolskega zakona. Torej če ne bo potrjen, bo moralo učiteljstvo nadalje stradati, ker je najbrže ono krivo, da se zakon ne more sam priporočati in je protizakonit z ozirom na državni osnovni zakon. Tako pravično se reže kruh učiteljstvu! To je torej pri nas na Kranjskem ona pastorka, ki mora nositi vse posledice političkih grehov ljudskih voditeljev.

—r— **Za učiteljstvo** so govorili v zadnjem zasedanju dež. zbora poslanci dr. Novak, dr. Vilfan, Višnikar, Schollmayer, Lichtenberg, Gangl. Njih izvajanje so se poslanci S. L. S. — smejali. Dr. Vilfan je navedel najtehtnejši argument, da je treba delo plačati. Imeli bomo še dovolj prilike, da se povrnemo na to važno razpravo v deželnem zboru, ko dobimo stenografski zapisnik v roke. Govoriti je hotel tudi poslanec Ravnikar, pa mu je to dr. Susteršič — prepovedal! Živio svoboda!

Štajerske vesti.

—š— **Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.** Odbor razglašal: Leta 1909. so umrli društveni člani: Keller Alojzij (74. smrtni slučaj), Schiwołowa Jurij (75.), Banco Oskar (76.), Karasek Franc (77.), Sket Andrej (78.), Baner Ivan (79.), Pöltel Helena (80.), Hlusič Henrieta (81.), Fetter Peter (82.). — Leta 1909. so bili za vplačilo razpisani smrtni slučaj 70., potem 73.—81., t. j. 10 — 20 K. Z rezervnim zakladom in upravnimi stroški je bilo torej vplačati 23 K. — Največ članov je vplačalo l. 1909. šele 71. in 72. smrtni slučaj, ki sta bila razpisana 16. decembra 1908.

—š— **Pravico javnosti** je podelil naučni minister Stürgkh nemški ljudski šoli v Velenju.

—š— **Slovenščino** je sklenil celjski občinski svet uvesti kot prost predmet na deželiški meščanski šoli v Celju. Mestni očetje so uvideli, da se brez slovenščine ne da v Celju živeti.

—š— **Iz Maribora** poročajo: Okrajni šolski svet je predlagal za nadučitelja na nemških razredih literberške šole sedanjega nadučitelja v Pobrežu, koroskega Nemca Verničnika, za slovenske razrede pa Reicha, ki je nemškutar. Pa se še Nemci čudijo, ako slovenski poslanci obstruirajo v štajerskem deželnem zboru!

—š— **Okrajni šolski svet celjski** je imel dne 25. pret. m. svojo redno sejo, v kateri je med drugim vzel za znanje, da je Beti Zupanekova zopet nastopila svojo definitivno službo učiteljice na Teharih, da se je v par slučajih dovolil učiteljskim osebam dopust, oziroma da so se prošnje za dopust predložile višji šolski oblasti; da obbolelega nadučitelja J. Stanteja za čas boleznih nadomešča okrajni pomožni učitelj Leskovar; priporočal je neko prošnjo za starostno doklado; odobril pogodbo glede šolskega vrta pri Novi cerkvi; vzel je na znanje inspeksijsko poročilo o šolah na Dobrni, Vojnik okolica, Nova cerkev, Frankolovo in Blagovna itd.

—š— **Iz deželne šolskega sveta.** Pomaknjene so sladeče šole v višji plačilni razred, in sicer: v prvega šole v Ormožu in ormoški okolici, Rogatec, Laškem trgu in laški okolici, dalje v ptujski okolici (deška šola) in devetrzrednica v Studencih. V drugega: šole na Blanci, v Veržeju, Loki pri Z. m., v Dobrovcih, Sv. Bolfanku na Bišu, St. Andraž pri Velenju, Račah, Špitaliču, Hočah, Gorici, pri Sv. Lenartu nad Laškim, Sv. Martinu pod Vurbergom, v Grižah, Pilštanju, Selnici, St. Janžu v ptujskem okraju, v Šmartnem pri Slovenjem gradu, v Št. Jurju ob Taboru in v Slov. goricah, v Pišecah, St. Pavlu pri Preboldu, St. Jurju na Štavnici in v Poljčanah.

—š— **Ljudska knjižnica v Šoštanzu** je imela svoj izredni občni zbor 29. pr. m. Iz poročila posnamemo sledeče točke: Med letom se je nakupilo zopet 30 knjig za 100 K.

Knjig ima društvo 485. Izposodilo se je v 10 mesecih 761 knjig pri tedenskem poslovanju. Iz rednih dohodkov se v kratkem naročijo zopet nove knjige. Poslovnik se nekoliko izpremeni. Za odbornico se izvoli namesto odšlega tov. Nerata gđc. Jurkovičeva Milica. Sklene se pobirati pri raznih rodovinah knjige, ki so marsikomu odveč. Knjige v večih oddelkih se bodo odposlale odboru „Prosvete“. Molitvenike in nabožne knjige se odpošljejo klubu naprednih akademikov v Celje za mejo. Dolgo trajajoče zborovanje je imelo v pretresu še več drugih važnih zadev in priznati se mora, da je bilo letošnje izmed najvažnejših v teku društvenega obstanka.

—š— **Wastianov predlog** o razširjenju dež. šolskega sveta tako, da bi v njem imeli nemški nacionalci še bolj neomejeno samovlado kakor jo že imajo sedaj, je prišel v naučnem odseku do obravnave. Začela se je o njem generalna debata, a sklenilo se ni ničesar. Graški „Volksblatt“ izjavlja imenom nemških klerikalcev, da se bodo z vsemi silami uprli Wastianovemu predlogu, ker se boje, da bi tudi oni izgubili ves vpliv v deželnem šolskem svetu. — Namestnik je ponujal Slovincem enega zastopnika v deželnem šolskem svetu, ako odnehajo od obstrukcije; ti so pa to ponudbo odklonili.

Goriške vesti.

—g— **Roditeljski večer v Povirju.** Dne 6. t. m. je tukajšnje učiteljstvo priredilo l. letošnji roditeljski večer, ki se ga je udeležilo častno število očetov in mater, več poslednjih. Voditelj A. Mervič je predaval o potrebi redu in snage. Prihodnji sestanek se vrši najbrž še ta mesec. Starši so se razšli zadovoljni, saj spoznajo sami, kak zaklad je mladina. Le uporabiti ga ter ga varno spraviti, tega ne umemo. Zato le dalje po začetni poti! Le tako bo mogoče boljše skrbeti za našo dečo, za naš ponos, našo nado.

—g— **Imenovanje.** Poljedelski inženir Matej Kosmač je imenovan pristavnim in strokovnim učiteljem na slovenski deželni kmetijski šoli v Gorici.

—g— **Laški liberalni poslanci** so grdo potegnili učitelje. Ko je učiteljsko društvo vložilo prošnjo za znižanje službene dobe na 35 let, so jim obetali, da se brez drugega ugotovi njihovi prošnji. Sedaj pa ta reč iz odseka niti na dnevni red ne pride; izgovarjajo se, da so proti prošnji slovenski poslanci, ki bi lahko onemogočili delovanje dež. zbora, ako bi prišla ona prošnja v razpravo. Laški klerikaleci pravijo, da so za to, da se ugotovi prošnji. — Laški učitelji so delali na vse pretege za laško liberalno stranko ob volitvah, ker so jim obljubljali, da se izpolnijo vse njihove želje. Sedaj pa se vidi, kako ti možje držijo besedo. Najžalostnejšo vlogo igra pri tem laški učitelj-poslanec Nigris, ki je obetal učiteljem, kako bo delal zanje v laški liberalni stranki. Pa laški učitelji so plačani: imajo zastopnika, čigar beseda nič ne zaleže! — Grdo jih imajo za norca.

—g— **Grof Karel Lanthieri.** V noči 2. t. m. je po dolgi in težki bolezni umrl v starosti 70 let grof Karel Lanthieri a Panatiko. Z njim je izumrla starodavna in slavna rodovina Lanthieri, ki je igrala važno vlogo v zgodovini Goriške in Kranjske.

—g— **Vprašanje.** Kaproliki napadi na učiteljski stan v zadnjih številkah „Gorice“ so pisani tako, da sodijo nekateri, da so izšli izpod peresa načelnika poslancev S. L. S., dr. Antona Gregorčiča, ali pa vicenačelnika prof. Ivana Berbuča. Ta hujskanja in napadanja na učiteljstvo, ki ne izpolnjuje vestno le teške poverjene mu naloge v šoli, ampak dela neumorno tudi zunaj šole za povzdigo izobrazbe in gospodarskega blagostanja ljudstva, ustanavlja društva in zadrage in je potem njih duša, so tako gnusni, podli, sirovi, barbarski itd., da se mora dvomiti, oziroma priti do mnenja da doktor svetega pisma in profesor ne moreta pasti tako nizko, marveč misliti se mora, da je avtor teh hujskanj človek slabše vrste, ki v svoji nevoščljivosti duši ničesar ne privoščuje učiteljstvu in hoče ravno sedaj provzročiti preprič, ki bi utegnil morda odvrniti koga od dobre namere in prepričanja, da se dandanes pri tej draginji ne more delati in ne dela nič zastoj. — Ali bi morda ne hotela gg. dr. Gregorčič in prof. Berbuč dati primernega pojasnila?!

—g— **Nova laška šola** bo stala v Jenkovem v zapadnih Brdih. Otvori jo šolska oblast s prihodnjim šolskim letom. Legina šola v Neblem je zaprta. Zato pa se veselijo Lahci te šole ter pišejo po svojih listih, da jim bo nadomestovala zaprto Legino šolo!

Istrske vesti.

—i— **Roditeljski sestanek na Plavjah.** Dne 2. februarja se je vršil na Plavjah roditeljski sestanek. — Tov. Bertok ml. je nagovoril udeležence, nato je izročil besedo tovarišici Jeleni Prešernovi, učiteljici v Dekanih. Omenjena tovarišica je govorila o vzgoji otrok v predšolski dobi. Nato je predaval tov. Bertok o medsebojni ljubezni. — Tovarišica gospa Skala-Mozetičeva pa je polagala staršem, zlasti pa materam na srce lepo lastnost — snažnost. Poslušalci so bili vneta tako, da so kar enoglasno prosili, naj se jim kmalu priredi drug

roditeljski sestanek. Drage volje smo jim to obljubili. — Mnogo zaslug imata na Plavjah g. župan Hrovatin in njegov brat. Oba sta resnična prijatelja šole in učiteljstva. Čast takim možem!

—i— **Prosvetno delo v Istri.** V Istri je danes 90 naprednih čitalnic, od teh 57 hrvaških in 33 slovenskih.

Koroške vesti.

—o— **V koroškem deželnem zboru** so nekateri nemško-nacionalni zagrzenci spravili na dnevni red tudi vprašanje slovenskega pouka v verouku na ljudskih šolah. Hočejo ga sečasoma popolnoma odpraviti. Tozadevni predlog posl. Burgerja se je izročil šolskemu odseku.

—o— **125.000 K** za ustanovitev zimske kmetijske šole v Volšperku na Koroškem je daroval tamošnji tovarničar Ofner.

—o— **Povsod so enaki!** Ne samo naši slovenski klerikaleci, tudi v drugih deželah so klerikalni strupeni sovražniki učiteljstva. Iz zadnjega zasedanja koroškega dež. zbora, v katerem so prosili učitelji za zvišanje stanarine, posnemamo, da je kršćansko-socialni poslanec Walcher govoril: Abg. Walcher erklärt, daß er die Petition der Lehrer nur für einen Fäschingscherz gehalten habe. Er ist gegen die Erhöhung, da sie sofort andere Petitionen nach sich ziehen würde. Er findet überhaupt, daß die Ansprüche der Lehrer ständig steigen; das kommt daher, daß die Lehrer zu viel freie Zeit haben, die ihnen viel Geld koste. — Od klerikalnih ljudi smo čuli že celo kopico nesramnosti na naslov učiteljstva, najnovejšje je tedaj, da imamo učitelji preveč prostega časa, ki nas stane mnogo denarja! „Učitelji“ v Slomškovi zvezi, ali imate plohe na očeh?!

Splošni vestnik.

Alli je učitelj uradna oseba? Najvišje sodišče je v soboto razpravljalo o ničnostni pritožbi posestnika Jos. Pliberška iz Dobrne na Štajerskem. Učiteljica je njegovega sina, ker je bil poreden, zaprla. Pliberšek je nato prišel v šolo ter odvedel vkljub ugovoru učiteljice svojega sina iz šole. Na potu je srečal nadučitelja Ivana Voglarja, ki mu je dobrohotno nasvetoval, naj dečka pusti v šoli. Ker je Pliberšek jel zabavljati, je nadučitelj prijel dečka za roko in izjavil, da spriče očetove nasilnosti mora ostati v šoli, da prebije svojo kazen. Pliberšek je nato dečka s silo iztrgal nadučitelju iz rok ter ga odvedel domov. Okrožno sodišče v Celju je Pliberška obsodilo zaradi hudodelstva javnega nasilstva, češ, da je učitelj uradna oseba in da se je obsojenec upiral uradnemu poslovanju. Proti tej razsodbi je Pliberšek vložil ničnostno pritožbo na najvišje sodišče, češ, da je učitelj uradna oseba samo v šolski sobi. Najvišje kot kasacijsko sodišče je Pliberškovo ničnostno pritožbo za vrnilo kot neutemeljeno in izreklo, da je učitelj, oziroma nadučitelj uradna oseba ne samo v šolski sobi, marveč povsod, kjer nastopa proti učencem kot šolski vodja.

Letnino za učiteljski konvik so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Fran Ks. Trošt, Jerica Zemljanova, Albina Rupnikova in Zinka Furlanova, vsi z Iga; Janko Žirovnik, Ida Paplerjeva, Marija Antončičeva in Pavla Čopova, vsi iz Borovnice; Andrej Kmet, Anton Lomšek in Josip Lapajne, vsi iz Cerklje na Gorenjskem. Bog plati!

Tržaško učiteljsko društvo je plačalo tretji rok na račun pokroviteljine in ne drugi, kakor je pomotoma stalo v glavnem poročilu.

Sl. šolskim vodstvom in c. učiteljstvu se priporoča na novo ustanovljena in z vsem potrebnim za šole in urade preskrbljena trgovina šolskih potrebščin Marije Tičar in Ljubljani, Sv. Petra cesta 26.

Duhovnike plačati za verouk. To je zopet nov dokaz, da dežele nimajo denarja in da so duhovniki nesebični prijatelji ljudstvu in učiteljstvu. Ali bo vstal v deželnem zboru kakšen Walcher in povedal: Zahteve duhovščine vedno naraščajo, to pride od tod, ker...

Gospodom okrajnim šolskim nadzornikom. Pisanje šolske matice imajo preskrbeti krajni šolski sveti. Učitelji po mnogih krajih (večinoma povsod!) pišejo brezplačno šol. matico, ker krajni šolski sveti nočejo plačati. Kjer pa so učitelji odklonili brezplačno pisanje, tam se šolske matice površno ali sploh ne pišejo. Učiteljski spisi morajo biti v redu, drugače... Ali ne velja za krajne šolske svete ista mera?

Župnik — oskrnjevalec. V Medernachu na Luksemburškem so zaprlj 55 letnega župnika Lanxa, ki je že tri leta sem zlorabljal šolske deklice, ki jih je pripravljaj za prvo obhajilo. Klerikalni listi sami priznavajo njegov zločin in imenujejo — „hudo kršenje dolžnosti“.

Splošno slov. žensko društvo v Ljubljani je imelo občni zbor. Društvo pridno pospešuje izobrazbo svojih članov. V društveni knjižnici je na razpolago 2869 knjig. Za predsednico je zopet izvoljena gospa Franja dr. Tavčarjeva.

Eksplozija v šoli. V osmem razredu v Friedenau (Nemčija) je pokazal učitelj Schmidt učencem, kako se izdeluje smodnik. Pri tem se je tvarina užgala, eksplozirala in odnesla učitelju levo roko, ranila grozno desnico, nadalje 5 učencev, pobila skoraj vse šipe na celim zavodu. Sedaj vedo učenci, kako se izdeluje smodnik.

Nemški bogoslovec proti slovanskim apostolom. Profesor nemške bogoslovne fakultete v Pragi, dr. Avgust Naegle, ki je prišel pred par leti iz Bavarske, je obelodanil v praškem mesečniku „Deutsche Arbeit“ članek pod naslovom: „Kršćenje češkega vojvode Birivoja po Metodu“, v katerem se trudi dokazati, da so Čehe izpreobrnil nemški duhovniki in blagovestniki, a ne Ciril in Metod s svojimi učenci ter da delovanje slovanskih apostolov ni zgodovinsko potrjeno. To trdi „učeni“ profesor, akopram ne pozna niti češkega jezika ni temeljnih spisov in del Palackega, Tomka, Kryštufka, Vychodila, Snopka, Dudika, Kosa, Prochaske, Ěckerta, Pasterneka in toliko drugih zgodovinarjev, ki so s svojimi deli vsestransko osvetlili Ciril-Metodovo dobo. S to izjavo se postavlja Naegle po robu papežu Leonu XIII. in papežu Hadrijanu.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Znameniti slikar Slaviček** se je v Pragi ustrelil, ker se je bal otrpnosti kot posledice kapi, ki ga je zadela. Star je bil 39 let in zapuša vdovo in tri nepreskrbljene otroke.

○ **Masarykova šestdesetletnica.** Slavni češki učenjak in politik dr. Masaryk slavi marca svojo šestdesetletnico. Ob tej priliki izide posebna spomenice. V nji bodo tudi prispevki jugoslovanskih politikov in znanstvenikov.

○ **Poštno in brzojavno šolo** so slovensko otvorili v Belgradu. Šola je edina te vrste daleč naokrog.

○ **Ivan Meštrovich**, slavni hrvaški slikar, je priredil umetniško razstavo na Dunaju in dosegel velikanski uspeh. Največje svetovno časopisje prinaša iz peres prvih umetniških kritikov obširne članke, ki slikajo Meštrovicha kot prav velik pojav na umetniškem nebu. V kratkem priredi razstavo v Zagrebu.

○ **Češko Sokolstvo.** Češka Obec Sokolska (Češka sokolska zveza) je izdala v preteklem mesecu statistiko češkega sokolstva po stanju dne 31. decembra 1908. Glasom te statistike je bilo združenih v zvezo 37 žup (med katerimi so take, ki so večje kakor naša zveza) z 800 društvi, 66.845 članov ter 11.485 članic, skupaj torej ogromna armada 78.330 članov. V letu 1909. je bilo ustanovljenih nad 50 novih društev, ki pa niso še izkazana v gorenjem statističnem izkazu. Gornja društva se razdele po kronovinah: Češko 58.940 članov v 575 društvih; Moravsko-Slezko: 17.496 članov v 213 društvih; Dolnje Avstrijsko 1.894 članov v 12 društvih. Ako računamo, da imajo Čehi sokolska društva tudi v Budapešti in Gradu, nadalje v tujini, in sicer v Angliji, Franciji, Nemčiji in Ameriki, in ako prštejemo zraven še nanovo ustanovljena društva, šteje celokupno češko sokolstvo do 1000 društev s 100.000 člani. To so sicer gola števila, govore pa cele knjige.

Razgled po šolskem svetu.

— **Jagličev naslednik na dunajskem vseučilišču.** Izredni profesor dr. Milan pl. Rešetar je imenovan rednim profesorjem slovanske filologije na dunajskem vseučilišču.

— **Protest bolgarskih profesorjev.** Vseučiliški profesorji v Sofiji so izročili turškemu poslaniku spomenico, v kateri v imenu humanosti protestujejo proti smrtnim obsodbam nad Bolgari v Makedoniji.

— **V Pragi je umrl 19. pret. m. dr.** Otokar Hostinský, znani češki filozof in estetik, vseučiliški profesor, star 63 let.

— **Madjarizacija na Hrvaškem.** V vasi Zdalja je otvorilo madjarsko društvo „Julian“ ljudsko šolo. Župnik Stefanac se je branil poučevati kršćanski nauk v omenjeni madjarski šoli. Na pritožbo društva „Julian“ je bila uvedena proti župniku disciplinarna prejkava. Izkazalo se je, da obiskuje omenjeno madjarsko šolo 5 otrok, med katerim so 3 Hrvatje in samo 2 Madjara.

— **Jubilejski dar Češki Matci Školski** je že dosegel vsoto 901.825 K 48 st. Manjka torej še 100.000, in milijon bo dosežen!

Z gospodarskega polja.

— **Smotke se podraže.** Meseca julija se povišajo cene smodk in cigaret v smislu dogovora, sklenjenega med merodajnimi faktorji. V tem oziru se vršijo pogajanja tudi med ogrsko vlado in tobačno upravo.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!